

YUNANİSTAN DIŞİŞLERİ BAKANI DENDİAS DOĞU EGE ADALARI VE ONİKİ ADALAR'IN ASKERDEN ARINDIRILMIŞ STATÜSÜNÜ KABUL ETTİ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2022 / 7

24.03.2022

7 Ekim 2020'de yayınlanan "Lozan Barış Antlaşması'nın Esaslı (Özlü) İhlalinin Sonuçları" başlıklı analizimizde Lozan Barış Antlaşması çerçevesinde Doğu Ege Adaları'nın askerden arındırılmış statüsü hakkında bilgi verdik ve bu adalar üzerinde egemenliğe sahip olmak ile adaların askerden arındırılmış statüleri arasındaki doğrudan bağlantıya dikkat çektik. Bu bağlamda, bu adaların Lozan Barış Antlaşması'nın ilgili hükümlerine aykırı olarak silahlandırılmasının,[1] söz konusu antlaşmanın esaslı ihlali anlamına geldiğini, zira askerden arındırılmasıyla ilgili hükümlerinin, antlaşmanın hedefinin veya amacının gerçekleştirilmesi için gerekli olduğunu belirttik. İlave olarak, herhangi bir barış antlaşmasının temel maddelerinden birinin esaslı ihlalinin, antlaşmaların ilgili maddelerinde sözü edilen adalar üzerindeki egemenlik hakkını sorgulanabilir kılan bir durumla sonuçlanabileceğini'' hatırlattık.[2] Analizimizde, Rodos gibi büyük ve Meis (Kastellorizo) gibi küçük adalardan oluşan Türkiye'nin güney ve güneybatı kıyılarına çok yakın olan Oniki Adalar'ın, 1947 Paris Antlaşması'nın 14. Maddesi uyarınca askerden arındırılmış statüde olduklarının altını çizdik.[3]

Birleşmiş Milletler Okyanus İşleri ve Deniz Hukuku sitesinde bu konuda yaptığımız düzenli literatür taramasından edindiğimiz bilgilere göre, Türkiyenin Birleşmiş Milletler nezdindeki Daimi Temsilcisi, 13 Temmuz 2021 tarihinde BM Genel Sekreterine bir mektup göndermiş ve bu mektupta, Yunanistanın hem Egede hem de Akdenizde devam eden, adaların silahsızlandırılması konusundaki katı anlaşma yükümlülüklerini apaçık ihlali meselesine BM Genel Kurulunun ve BM Güvenlik Konseyinin dikkatini çekmiştir.[4] Mektupta, diğer hususlara ilaveten, adaların askerden arındırılmış statüsüyle ilgili olarak ilgili şu noktalar belirtmiştir:

> Hükümetimin talimatı üzerine, Yunanistan'ın, hem Ege Denizi'nde hem de Akdeniz'de, adaların askerden arındırılmaları koşuluyla egemenliğin Yunanistan'a devredilmesine dair sarih ve mutlak biçimde ifade edilen katı anlaşma yükümlülüklerini, alenen ihlallerini bir kez daha dikkatinize sunmak istiyorum...

> Lozan ve Paris barış antlaşmalarının hedef ve amaçlarının gerçekleştirilmesi için gerekli olan askerden arındırma hükümlerinin, Yunanistan tarafından süregelen, kasıtlı ve ısrarlı **esaslı ihlali,** Türkiye'nin güvenliği için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Aynı derecede önemli olan ve tırmandırıcı özelliği göz önüne alındığında, bu nitelikteki ihlaller bölgede barış ve güvenliğe yönelik tehdit açısından daha geniş sonuçlar doğurmaktadır. Bu bağlamda, adaların egemenliğini elde ettiği antlaşmaların temel hükümlerini ihlal eden Yunanistanın, hukuki açıdan, Türkiyeye karşı deniz sınırlarını çizmek için bu antlaşmalar kapsamındaki haklarına dayanamayacağını vurgulamak istiyorum. Zira antlaşmalar kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemiş olan Yunanistan'ın, aynı zamanda bu antlaşmalardan elde ettiğini iddia ettiği hakları elinde bulundurduğu kabul edilemez. Bu nedenle Türkiye bir kez daha, iyi komşuluk ilişkileri ve işbirliği ruhu içinde, Yunanistan'ı, yukarıda belirtilen antlaşmaların askerden arındırma hükümlerine uymaya ve ihlallerin meydana gelmesinden önce olduğu gibi Doğu Ege Adaları'nın askerden arındırılmış statüsünü tekrar tesis etmeye çağırmaktadır.
>
> Bu mektubun, gündeminin 76 (a) maddesi uyarınca Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi belgesi olarak dağıtımını sağlamanızdan memnuniyet duyacağım.

7 Ekim 2020 tarihli analizimizde de belirttiğimiz gibi Yunanistan, Doğu Ege Adaları'nın askerden arındırılmış statüsünü ihlal etmiş olmasını, çaresizce BM Şartı'nın meşru müdafaayla ilgili 51. maddesinin arkasına sığınarak açıklamaya çalışmaktadır. Ayrıca, Ege ordusunun Türkiye'nin batı kıyısındaki varlığına işaret ederek, eylemlerini haklı çıkarmaya çalışıyor. Bu temelsiz gerekçelerin hukuki bir değeri olmadığına dair görüşümüz, yukarıda bahsi geçen analizimizde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Dahası, söz konusu analizimizde de ifade edildiği gibi Yunanistan, Oniki Adalar'ın kendisine askerden arındırılmış statüde verildiğini açıkça kabul etmek yerine, Türkiye'nin 1947 Paris Barış Antlaşması'na taraf olmadığı görüşünü savunmaktadır.

Yunanistan Dışişleri Bakanı Nikos Dendias, Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'ya yönelik son askeri operasyonunun hemen öncesinde, 18 Şubat 2022'de Moskova'yı ziyaret etti. Yunanistan Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre, Dendias ile Rus mevkidaşı Sergey Lavrov arasındaki görüşmelerde, Avrupa'da güvenlik, Doğu Avrupa'daki durum ve Doğu Akdeniz konularına odaklanılması bekleniyordu.[5] Bu bağlamda, Lavrov ve Dendias, görüşmelerin ardından 18 Şubat 2022'de ortak basın toplantısı düzenledi. Bu basın toplantısında, kimliği belirlenemeyen bir gazetecinin görüşmeyle alakasız şekilde Türkiye'nin büyük bir Doğu Ege Adası üzerindeki Yunan egemenliğini sorgulamasıyla ilgili sorusuna yanıt olarak Dendias, Oniki Ada'nın askerden arındırılmış statüsüne ilişkin kayda değer bir yanıt vermiştir. Soru-cevap aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir:

> GAZETECİ: Son zamanlarda Ankara'nın, adaların silahlandırılmasını mesele haline getirerek Doğu Ege'nin büyük adaları üzerinde bile Yunan egemenliğini sorgulamasına, yeni Türk takıntısı diyebileceğimiz bir hususa tanık oluyoruz. Bu Türk tutumuna karşı Yunan görüşü nedir?
>
> N. DENDİAS: Bana bariz olduğuna inandığım bir şeyi açıklama fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederim. Bunu evvelsi gün Oslo'da da netleştirme fırsatı buldum. Türkiye tam güçte bir orduyu, Ege Ordusunu ve Avrupa'nın en büyük çıkarma filosunu

Yunan adalarına karşı konuşlandırmış bir halde elinde bulunduruyor. Türkiye ayrıca, bir casus belli yani savaş tehdidinde bulundu. Dünyada, Deniz Hukuku'nun öngördüğü hakları kullandığı için bir ülkeye, yani Yunanistan'a karşı savaş tehdidinde bulunan tek ülke Türkiye'dir. Özellikle, bugün burada ev sahibi ülke olan Rusya da dâhil olmak üzere 168 ülke tarafından imzalanan Uluslararası Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne rağmen (UNCLOS) bu iddiada bulunmaktadır.

Dolayısıyla, Türk iddialarının tamamen bahane olduğunu düşünüyorum. Burada, Moskova'da bulunduğum için Sayın Lavrov bir açıklama yapmama izin verecektir. Oniki Adalar'ın askerden arındırılması hususundaki anlaşma Türkiye'nin değil, zamanın Sovyetler Birliği'nin kaygılarına yönelikti. Askerden arındırılmadan yana olan Sovyetler Birliği idi, Türkiye antlaşmaya imza atmadı ve bu nedenle bundan ne bir hak ne de başka bir şey elde edebilir. Çok teşekkür ederim.

Muhtemelen Yunanlı olan gazetecinin sorduğu bu sorunun, Dendias'ın belirli bir şekilde cevaplamasına yol açacak yönlendirici bir soru olması kuvvetle muhtemeldir. Beklendiği gibi Dendias, bu sorunun Doğu Ege adaları ile ilgili kısmına, Lozan Barış Antlaşması'nın ilgili maddelerine atıfta bulunmadan, Yunanistan'ın içi boş söylemiyle cevap vermeye çalışmıştır. Dendiasın, Oniki Ada'nın askerden arındırılmış statüsüne, kendisine sorulmadan değinmesi dikkat çekicidir. Bu bakımdan Dendias'ın, Oniki Ada'nın askerden arındırılmış statüsünden bahsetmesi ve o dönemde silahsızlandırmadan yana olanın Sovyetler Birliği olduğunu söylemesi oldukça dikkat çekicidir. Gazetecinin sorusuna verdiği cevapla Dendias'ın Ruslara jest yapmaya, deyim yerindeyse çiçek atmaya çalıştığı ve Rusya ile ilişkilerini canlandırmayı amaçlamış olabileceği söylenebilir. Bunu söylerken Dendias, tabii ki, açıkça vurgulamak istediği nokta gibi görünen Türkiye'nin 1947 Paris Antlaşması'na taraf olmadığını belirtmeyi de ihmal etmemiştir. Ancak, Türkiye hakkında alışılagelmiş suçlayıcı açıklamalarını yaparken, Oniki Ada'nın askerden arındırılmış statüsünü, Türkiye'nin güvenliği ile yakından ilişkili nesnel bir gerçek olarak açıkça kabul etmiştir.

Akademik bir kaynak, Sovyetler Birliği'nin Paris Barış Antlaşması müzakerelerinde Oniki Ada'nın askerden arındırılmış statüsünü gerçekten talep ettiğini doğrulamaktadır.[6] Kaynağa göre, Sovyet Dışişleri Bakanı Molotov, Karadenize yakın bir bölgede yer alan, diğer bir deyişle Rus güvenliği ile ilgili olduğundan silahsızlandırılma konusu da dâhil olmak üzere Oniki Adalar hakkında daha fazla araştırma yapılmasını önermiştir.[7] Sovyetler Birliği'nin 1945'te Türkiye'den toprak taleplerinde bulunduğu ve akabinde 7 Ağustos 1946'da, tümü Türkiye tarafından reddedilen, 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin gözden geçirilmesini resmen istediği ve bazı toprak tavizleri talep ettiği belirtilmelidir. Sovyetler Birliği'nin aynı anda, Oniki Ada'nın askerden arındırılmasını ve Montrö Sözleşmesi'nin gözden geçirilmesini talep etmesi tesadüf olamaz.[8] Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin halefi olan Rusya Federasyonu'nun, 1945'te olduğu gibi bugün de doğu Akdeniz ve Karadeniz Bölgesi'nin güvenliğini hala bir bütün olarak gördüğünü söylemek yanlış olmayacaktır. Bu çerçevede, Dendias'ın kendisine herhangi bir soru yöneltilmeden, Oniki Ada'nın askerden arındırılmış statüsünden söz etmesini, Rusya Federasyonu'nun bu konudaki hassasiyetiyle ilişkilendirmek de mümkündür.

Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'ya yönelik son askeri operasyonu, İkinci Dünya Savaşı'nın mirası olan 1947 Paris Barış Antlaşması gibi anlaşmaları ön plana çıkarıyor gibi

görünmektedir. Müdahalenin, Doğu Ege Adalarının ve Oniki Adalar'ın askerden arındırılmış statülerinin Doğu Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinin güvenliği açısından önemini arttırdığı görülmektedir. Bu nedenle, Yunanistan'ın uluslararası çok taraflı antlaşmaların hükümlerini esaslı (özlü) ihlalinin, önümüzdeki dönemde Yunanistan için beklenmedik ve ciddi sorunlara yol açması şaşırtıcı olmayacaktır.

**Fotoğraf: TRT World*

***Bu Yorum yazısının aslı İngilizce olarak kaleme alınmıştır. AVİM Stajyeri Hilal Kılınç makalenin tercümesine katkı sağlamıştır.*

[1] Article 60, paragraph 3 reads as follows:

> 3. A material breach of a treaty, for the purposes of this article, consists in:
>
> (a) a repudiation of the treaty not sanctioned by the present Convention; or
>
> (b) **the violation of a provision essential to the accomplishment of the object or purpose of the treaty.** [bold emphasis added] United Nations, Vienna Convention on the Law of Treaties (United Nations, May 23, 1969), Treaty Series, vol. 1155, https://www.refworld.org/docid/3ae6b3a10.html.

[2] Teoman Ertuğrul Tulun, Consequences of Material Breach of the Lausanne Peace Treaty, *Center For Eurasian Studies Analysis Series* 2020, no. 28 (October 7, 2020): 8, https://doi.org/10.31219/osf.io/a23vw , https://avim.org.tr/en/Analiz/CONSEQUENCES-OF-MATERIAL-BREACH-OF-THE-LAUSANNE-PEACE-TREATY.

[3] 1947 Paris Treaty, SECTION V-GREECE (Special Clause), Article 14

> 1. Italy hereby cedes to Greece in full sovereignty the Dodecanese Islands indicated hereafter, namely Stampalia (Astropalia), Rhodes (Rhodos), Calki (Kharki), Scarpanto, Casos (Casso), Piscopis (Tilos), Misiros (Nisyros), Calimnos (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Simi (Sym), Cos (Kos) and Castellorizo, as well as the adjacent islets.
>
> 2. **These islands shall be and shall remain demilitarized.** [bold emphasis added]
>
> 3. The procedure and the technical conditions governing the transfer of these islands to Greece will be determined by agreement between the Governments of the United Kingdom and Greece and arrangements shall be made for the withdrawal of foreign troops not later than 90 days from the coming into force of the present Treaty. UN Nations, Treaty of Peace with Italy. Signed at Paris, on 10 February 1947 (United Nations, February 10, 1947), Volume 49 1950 No 747, https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%2049/v49.pdf.

[4] Feridun H. Sinirlioğlu, Letter Dated 13 July 2021 from the Permanent Representative of Turkey to the United Nations Addressed to the Secretary-General (General Assembly Security Council, July 13, 2021), A/75/961 https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/191/06/PDF/N2119106.pdf?OpenElement.

[5] Helenic Republic Ministry of Foreign Affairs, Minister of Foreign Affairs, Nikos Dendias, to Visit the Russian Federation (Helenic Republic Ministry of Foreign Affairs, February 18, 2022), https://www.mfa.gr/en/current-affairs/statements-speeches/minister-of-foreign-affairs-nikos-dendias-to-visit-the-russian-federation-18022022.html.

[6] Not 71: Ruslar aslında adalar için yerel jandarmayı bile iç güvenlikten men edecek tam bir askerden arındırma maddesi talep etmişti. Bu talep Yunanlılar ve İngilizler tarafından reddedildi. Ulusal Arşivler, WO 106/3262, İngiltere Heyetinden gizli telgraf, Paris'ten Dışişleri Ofisi'ne', 21 Eylül 1946. Hazal Papuççular, Fragile Balances: Turkish Foreign Policy on the Sovereignty of the Dodecanese Islands (1940 *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 20, no. 5 (September 3, 2018): 405 https://doi.org/10.1080/19448953.2018.1406687.

[7] Papuççular, 10.

[8] Teoman Ertuğrul Tulun, *The Montreux Convention: A Regional And Global Safety Valve* , Report 17 (Ankara: Center for Euraisan Studies (AVİM), 2020), 978-605-82518-1-6 , https://avim.org.tr/tr/Rapor/THE-MONTREUX-CONVENTION-A-REGIONAL-AND-GLOBAL-SAFETY-VALVE , https://doi.org/10.6084/m9.figshare.11955780.v1.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "YUNANİSTAN DIŞİŞLERİ BAKANI DENDİAS DOĞU EGE ADALARI VE ONİKİ ADALAR'IN ASKERDEN ARINDIRILMIŞ STATÜSÜNÜ KABUL ETTİ ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2022 / 7. Mart 24. Erişim Kasım 22, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Analiz/YUNANISTAN-DISISLERI-BAKANI-DENDIAS-DOGU-EGE-ADALARI-VE-ONIKI-ADALAR-IN-ASKERDEN-ARINDIRILMIS-STATUSUNU-KABUL-ETTI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır